

ANADOLU HALK MELODİLERİNDE KULLANILAN CİNSLER VE ÖRNEKLERİ

İlhami KAYA*

Özet

Makam müziğimizde herhangi bir makamda kullanılması ön görülen ve belirli perdelerle tanımlanmış dörtlü ya da beşli aralıkları bölme yöntemine “cins” adı verilir. Tanımlanmış veya isimlendirilmiş olan bu cinsler, makamları tanımlamada kullanılan önemli bir dokudur. Cinsler yardımı ile perdeleri aynı olan makamlar güçlü perdeleri ile birbirinden ayrılmaktadır. Makamsal müzik kuramında tanımlanan bu cinslerle birlikte dışında olanlarını halk melodileri içerisinde bulmak mümkündür. Bununla birlikte halk melodilerinde tespit edilen cinslerin farklı perdeler üzerinden de yapılandıkları ve örnekleri ile birlikte kullanıldığı görülmektedir. Buna rağmen örnekleri ile birlikte halk melodilerinde yer alan cinslerin bugüne kadar göz ardı edilip önemsenmediği görülmektedir. Makamsal müzik kuramına baktığımızda halk melodileri ayrı bir alan olarak ele alınmaktadır. Fakat makam müziğimiz içerisinde tanımlanan cinslerin her birinin halk melodilerinde karşılıkları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra tanımlanan cinsler başlı başına kullanım biçimleri ile de yapıtlarda kendini göstermesi makam müziklerini aynı sınıflandırma içerisinde değerlendirmeye tabi kılmaktadır. Halk melodilerinde esas farklılık yapıtların herhangi bir kurama dâhil olmadan irticalen yapılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu nedenle halk melodilerinde kullanılan cinslerin çeşitli olduğu ve birbirine yakın olsa da farklı perde değerlerini kullandığı tespit edilmiştir. Ele alınan halk melodilerinde bulunan cinslerin yalnız dörtlü ve beşlilerinin başlı başına bir makam özelliği gösterse de bugün yapılan makam ya da perde tanımlamalarından kaçınılarak yalnız cinsler üzerinde durulmuştur. Çalışmada temel alınan ise bugüne kadar kayıt altına alınmış ve Türkiye Radyo Kurumu (TRT) arşivlerinde yer alan yaklaşık dört bin üzeri türkü notasıdır. Bu yapıtlar içerisinde cins olarak değerlendirilebilecek yalnız dört ve beş perdenin kullanıldığı örnekler ele alınmıştır. Örnekler içerisinde birbirine benzer (dörtlü ve beşlisi olan) on sekiz adet cins tespit edilmiş olup bunun dışında kalan dörtlü ve beşli cinsler ayrıca değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: TRT Halk Müziği Repertuarı, Makam Müzikleri, Halk Müzikleri ve Cinsler

TYPE OF MODES AND EXAMPLES USED IN ANATOLIAN FOLK MELODIES

Abstract

In our maqam music that predicted with specific pitch any maqam fourth or fifth interval division method is called genus (The types of mode). The types of modes have been identified or named which are an important tissue used to describe the maqam. With the help of these types of modes that is have pitches same maqams since strong pitches separated from each other. It is possible to find the ones outside of these types in folk melodies that defined in maqam music theory. It is seen

* Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, ilhamikaya06@gmail.com

that the types identified in folk melodies are also constructed over different curtains and used with samples. Although, it is ignored that the types included in folk melodies have been reckon without so far. When we look at the maqam music theory, folk melodies are considered as a separate field. However, each of the types can be defined in our maqam music which has their counterparts in folk melodies. In addition to identified types in their own way of use and manifest in the works that maqam music is evaluated within the same classification. It can be said that the main difference in folk melodies stems from the fact that works are made without being involved in any theory. For this reason, it is found that, the types used in folk melodies are varied and used different pitch values even though they are close to each other. Even if fourth or fifth interval of the genres found in the folk melodies dealt with themselves as a maqam, the maqam and pitches definitions made today are avoided just emphasized the type of maqam. This study focuses on approximately four thousand folk songs recorded so far and saved in the archives of Turkey Radio Corporation (TRT). In these works, only four and five curtains which can be considered as types are used. Eighteen similar species are identified in the samples and the others fourth and fifth types are evaluated separately.

Keywords: TRT Folk Music Repertory, Maqam Music, Folk Music, Types of Mode

Giriş

Makam müziklerinde; bir makamı tanımlamak için belirlenmiş olan cinsler üzerinden hareket edilir. Cinsler ilk olarak Antik Yunanda *genus ecst certa quaedam tetrachordi divisio* olarak tanımlanmıştır (Yekta, 1986, s.59). Tıpkı Yunanlı bilimciler dışında cinslerin daha sonraları El-Kindi (801-873) Musiki Risaleleri, İbni Sina (980-1037) Kitabü's Şifa ve Farabi (873-950) El Musiki-l Kebir gibi Anadolu ve Şark bilimcileri tarafından da ele alındığı bilinmektedir. Makamlar ve cinsler konusunda Safiyüddün Abdulmumin Urmevi (1217-1294) tarafından yazılan şereffiye ve *el-edvar* risalesi günümüzde dâhil kendisinden önceki bilimcileri (öncüllerinin) fikirlerini daha detaylı açıklayan bir kaynak olarak gösterilmektedir. Bugün genellikle nispet değerleri birçok bilimci tarafından yapılan cinsler üzerine bazı "sınıflandırma" ve "adlandırma"lar mevcuttur.

Urmevi öncesi El-Kindi cinsleri *tanini*, *levni* ve *telifi* (Turabi, 1996: 82) İbni Sina *kavi*, *mu'tedil* ve *rahve* (Turabi, 2002: 52) Urmevi ise cinsler için *leyyin* ve *kavi* olarak iki sınıflandırma kullanmıştır.¹ Bunun dışında tam dörtlü bir aralığın dört parçaya bölündüğü örneklerde bulunmaktadır (Arslan, 2007: 60). Urmevi sonrası gelen sistemci okul ekolünde cinsler Maragalı Abdülkadir (1350-1435) tarafından *buud-ı zü'l-erba* ve *buud-ı zü'l-hams* olarak sınıflandırılmıştır (Bardakçı, 1986: 61). Cinslerin günümüzdeki isimlendirmelerinin ise Abdülbaki Nasır Dede (1765-1820) tarafından yapıldığı görülmektedir (Başer, 1996: 72). Daha sonra gelen sistemci okulun bu isimlendirmelerle hareket ettiği görülmektedir.

Urmevi sonrası birçok bilimci bu geleneği sürdürerek katkıda bulunmuştur.² Günümüzde ise bu cinsler *makam çekirdeği*³ (Öztürk, 2014, s.59) olarak tanımlanmaktadır. Makam müziklerinde önemli bir yeri olan cinsler ard arda eklenmesi ile devir adı verilen diziler oluşturulmuştur. Daha sonra ise bu devirler Urmevi tarafından *makam*, *nağme* ya da *lahn* olarak isimlendirilmiştir. (Bardakçı, 1986: 63). Ülkemizde makam müziği; on sekizinci yüzyıl sonlarında ezgisel çığır olarak tanımlanmıştır

1 Yapılan sınıflandırma ve adlandırma için Fazlı ARSLAN tarafından yazılan "Safiyüddin-i Urmevi ve Şereffiye Risalesi" adlı kitabın 60-66. sayfaları incelenebilir.

2 Günümüzde bu tür çalışmaların sürdürülmesi genellikle sistemci okul geleneği olarak tanımlanmaktadır. Bir teli çok sayıda bölmek veya beşli admları genişletmek gibi kullanılan kuralların büyük bir kısmı, sistemci okul geleneği tarafından kabul edilmiş ve deneyimlenmiştir. Kutbuddin Mahmud eş-Şirazi (ö. 1310), Abdülkadir Merâği (ö. 1435), Fethullah Mümin Şirvâni (ö. 1486), Lâdikli Mehmet Çelebi (ö. 1494) ve Alişah b. Hacı Büke (ö.1500), Rauf Yekta (1871-1935), Sadettin Arel (1880-1955), Suphi Ezgi (1869-1962) ve Salih Murat Uzdilek (1891-1967) yazarların birkaçıdır. Tüm bu yazarlar ve çalışmaları, sistemci okul ekolündendir.

3 W. Feldman, tarafından 1996 yılında yayınlanan *Music of The Ottoman Court* adlı kitap incelenebilir.

(Oransay, 1990, s.26). On dokuzuncu yüzyıl sonlarında ise kuramsal çalışmalarla içerisinde Rauf Yekta Bey'in (1871-1935) ele aldığı ve daha sonra Suphi Ezgi (1869-1962) ile Hüseyin Sadettin Arel (1880-1955) tarafından yeniden tanımlandığı görülmektedir. Bu çalışmalarda makamlar tıpkı Yunan dörtlüleri ile beşlilerinden hareketle ele alınmıştır (Aksoy, 2008, s.92-93). Daha sonra buna benzer tanımlamaların A. Adnan Saygun tarafından yapıldığı bilinmektedir (Öztürk, 2014, s.137).

Makam müziklerinde dörtlü ve beşlilerin oluşturduğu yapı genel olarak cins olarak adlandırılır. Cinsler; belirli bir perde üzerinden tam dörtlü yahut tam beşli⁴ aralıklar içerisine yerleştirilmiş ve konumları sabit olan perdeler yardımı ile oluşan dokulardır. Bu dokular; belirlenmiş dörtlü yahut beşli kalıplar üzerine aynı ya da farklı cinslerin oluşturduğu beşli yahut dörtlü kalıpların getirilmesi ile makamları (basit makamları) tanımlamada kullanılır. Halk melodilerinde ise her bir eser için bu tanımlamaları kullanmak neredeyse mümkün olmamaktadır.

“Belli perdelerden ve belli aralıklardan teşekkül eden belli cinsler üzerinde, belli noktalardan (veya sahalardan) başlamak, belli sahalarda, belli istikametlerde gezinmek, belli perdelerde duralamak (asma karar) ve belli bir perdede karar vermek suretiyle ortaya konan ezgi kalıbına makam, adı verildiğini biliyoruz. Bu tarifde özellikle dikkati çeken nokta, gezinme veya seyir kavramıdır. Onun yanı sıra, karakteris-tik motif, ses sahası, yerleşim bölgesi veya katı, genişleme şekli, seyir yönü, süsleyici ses veya sesler, tipik geçkiler de, makam, denen karmaşık yapının açıklanmasında gözardı edilmemesi gereken faktörlerdir. Tarihi gelişme de, makamların incelenmesi sırasında unutulmaması gereken bir hususdur. Görüldüğü gibi, makam, diziden çok farklı, onunla özdeşleştirilemeyecek bir kavramdır” (Tura, 1988: 140-141).

Tura'nın yapmış olduğu açıklamadan yalnız dört ya da beş sestem oluşan ezgilerin makam tanımlamaları için önemli örnekler teşkil ettiğini düşünülse de halk melodilerinde bulunan bazı örneklerin belli perdelerinde geçici deyiştirici aldığından temel olarak herhangi bir makamı teşkil edecek yapıları tam anlamıyla tespit etmek mümkün olmamaktadır.

Ragıp Gazimihal'e (2006, s.84) göre; *“Halk bestekârları –makam- hususunda kendilerini bir takım ilmi kuyût ve şuyût ile bağlamadıkları gibi ika' cihetini de gelişi güzel müsamaha etmişler; hatta iki satırlık küçük bir şarkıda birkaç –makam- ve –ika'- deyiştirmeyi bile caiz görmüşlerdir. ... Bunların içinde bazan –makam itibariyle- sabit bir rengi olmayan bazı şarkılara da tesadüf ettik ki bunlara –filan makamdandır- demek mümkün olamadı”* açıklamasında bulunmuştur. Açıklamadan anlaşılacağı gibi halk melodilerinde makamları tanımlamak güç olmaktadır. Buna rağmen makam müziklerinde bulunan cinsler, makamları tanımlamakla birlikte farklı çeşitlere sahip örnekleri ile halk melodilerinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun dışında halk melodilerinde iki yahut üç perdeli cinsler de bulunmaktadır.

Cinsler makam müziklerinin seyir sırasında duraklama ve dinlenme noktaları olup (Karadeniz, 1965, s.64) çeşni olarak da adlandırılmaktadır (Özkan, 1984, s.50). Bu noktalar cinslerin birleşim yerleri olan güçlü perdelerini göstermekle kalmayıp aynı zamanda makamları oluşturmaktadır (Zeki, 2001, s.71).

Anadolu halk türkülerinde de tıpkı makam müziklerinde olduğu gibi belli bir makamı ifade edebilecek özelliklere sahiptir. Fakat bugün yapılan tanımlamalardan hareketle halk türkülerinin her birinin bir makamı olduğu anlamını çıkarmak mümkün olmamaktadır. Bütün seslerin ard arda sıralanmasıyla

4 Tam dörtlü ve beşli cinsler dışında eksik ya da üçlü kalıplarda cinslerde bulunmaktadır.

oluşan kalıplar (Yener, 2001, s.67) genellikle makam olarak değil dizi olarak tanımlanır. Buna rağmen ilkesel olarak bu cinslerin aşağı ya da yukarı yönlü hareketi makam ve makam özelliklerini beraberinde taşımaktadır (Öztürk, 2014, s.139).

Makam bir dizide durak ve güçlü arasındaki ilişkiyi belirtecek şekilde nağmeler meydana getiren bir gezintidir (Ezgi, 1933 s.48). Bu nedenle makamın en önemli perdeleri durak ve güçlü perdeleridir (Emnalar, 1998, s.529). Halk melodilerinin tümüne bakıldığında bu tür cinslerle tanımlanmış makam ya da makam çatısını oluşturan diziler (Arel, 1991, s.49) mevcut değildir. Fakat tüm yapıtlar içerisinde tıpkı makam müziklerinde olduğu gibi cinsler yardımı ile tanımlanabilir benzer makamlar nadir de olsa bulunmaktadır. Buna rağmen makam müzikleri ile benzer olan makamlar seyir hareketliliği, güçlüsünün birkaç adet oluşu, yeden perdesinin bulunmaması, farklı genişleme perdelerinde sahip olmasından ve bir sekizli dizi perdelerini barındırmamasından dolayı herhangi bir makam benzeri demekten öteye gidememektedir.

Çalışma içerisinde tarama yöntemi kullanılarak ele alınan örnekler TRT Kurumunun nota ve kayıtlarıdır. Örneklerin sayısı oldukça fazla olduğundan yalnız bir örnek gösterilmiştir. Cinsler belirlenirken eserin en kalın ve en ince sesleri arasında kalan bölge genişliği (Özbek, 1998, s.80) esas alınmıştır. Öncelik olarak güçlü, yeden perdesi ve genişleme kısımları olmayan örnekler tercih edilmiştir. Buradan hareketle akademik bakış açısı ile yazar tarafından tespit edilen dörtlülerin beşli örnekleri olanlarına benzer olan dörtlü ve beşli cinsler, dörtlüsü olup beşlisi bulunmayana ya da beşlisi olup dörtlüsü bulunmayana benzer olmayan dörtlü ve beşli cinsler olarak isimlendirilmiştir.

BENZERİ OLAN DÖRTLÜ VE BEŞLİ CİNSLER

Halk melodilerinde seyir kurallarına uyularak kullanılan kalıp motiflerden (Akdoğan, 1996, s.47) hareketle yalnız dörtlü ya da beşlilerden oluşan ve birbirine benzer on sekiz adet cins bulunmaktadır. Yapıtlar içerisinde bulunan bu cinsler birer dizi özelliği göstermekle kalmayıp aynı zamanda yeden perdesini, hatta güçlüsünü ve genişleme (genellikle inici yönde) kısımlarına da sahip olduğu görülmektedir.

La Perdesi Üzerinde Bulunan Cinsler ve Örnekleri

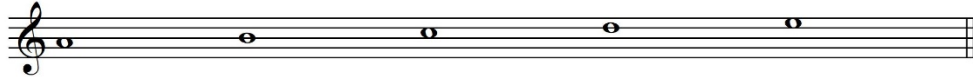
Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak la perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer dörtlü ya da beşli on adet cins tespit edilmiştir. La perdesi üzeri birinci tip dörtlü (Şema 1) ya da beşli (Şema 2) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden buselik cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak on bir adet (Tablo 1), beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil yirmi adet (Tablo 2) la perdesi üzeri birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 1: La Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Mani Bilirim Elli (Daħdiri Havası) (Yozgat)	La-si-do-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 1: La Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

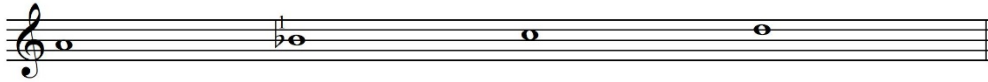

Şema 2: La Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Evlerinin Önü Guşlar Darısı (Erzurum)	La-si-do-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 2: La Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

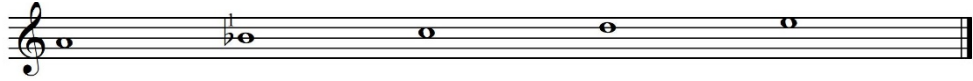
La perdesi üzeri ikinci tip dörtlü (Şema 3) ya da beşli (Şema 4) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden uşşak cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 3), beşli olarak dört adet (Tablo 4) la perdesi üzeri ikinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 3: La Perdesi Üzeri İkinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Tercan'ın Düzünde Bir Gelin Ağlar (Erzincan)	La-sib1-do-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 3: La Perdesi Üzeri İkinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

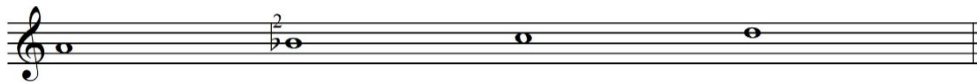

Şema 4: La Perdesi Üzeri İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişlemesi
Dam Başında Dudu Var (Denizli)	La-sib1-do-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 4: Perdesi Üzeri İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

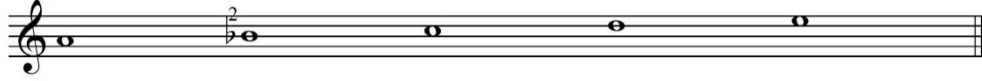
La perdesi üzeri üçüncü tip dörtlü (Şema 5) ya da beşli (Şema 6) makam müziğimizde tıpkı ikinci tip dörtlü (Şema 3) ya da beşli cinsinde olduğu gibi düğâh perdesi üzerinden uşşak cinsi ile benzerlik gösterir (1984, s. 51). Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil yüz doksan dokuz adet (Tablo 5) beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil dört yüz elli bir adet (Tablo 6) la perdesi üzeri üçüncü tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 5: La Perdesi Üzeri Üçüncü Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Gidiyor Musun Yarım (Çanakkale)	La-sib2-do-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 5: La Perdese Üzeri Üçüncü Tip Dörtlü Cins Örneği.

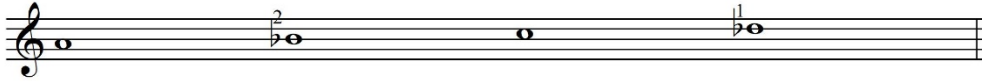

Şema 6: La Perdese Üzeri Üçüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Samanlık Dolu Saman (Yozgat)	La-sib2-do-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 6: La Perdese Üzeri Üçüncü Tip Beşli Cins Örneği.

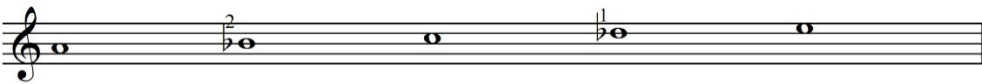
La perdesi üzeri dördüncü tip dörtlü (Şema 7) ya da beşli (Şema 8) makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden sabâ cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 7), beşli olarak beş adet (Tablo 8) la perdesi üzeri dördüncü tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 7: La Perdese Üzeri Dördüncü Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Mavi Yelekli Yarım (Bursa)	La-sib2-do-reb1	Sol	Yok	Yok

Tablo 7: La Perdese Üzeri Dördüncü Tip Dörtlü Cins Örneği.

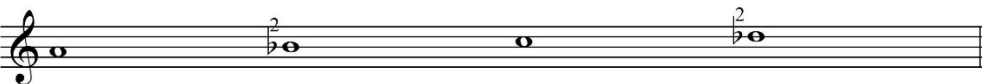

Şema 8: La Perdese Üzeri Dördüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Et Aldım Dirheminen (Kastamonu)	La-sib2-do-reb1-mi	Yok	Do	Yok

Tablo 8: La Perdese Üzeri Dördüncü Tip Beşli Cins Örneği.

La perdesi üzeri beşinci tip dörtlü (Şema 9) ya da beşli (Şema 10) makam müziğimizde tıpkı dördüncü tip cinsde olduğu gibi düğâh perdesi üzerinden sabâ cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak iki adet (Tablo 9), beşli olarak beş adet (Tablo 10) la perdesi üzeri beşinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

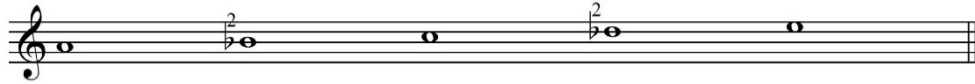

Şema 9: La Perdesi Üzeri Beşinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
İndim Dere Beklerim (Kastamonu)	La-sib2-do-reb2	Sol	Do	Yok

Tablo 9: La Perdesi Üzeri Beşinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 10: La Perdesi Üzeri Beşinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Adanın Burnunu Duman Bürüdü (Sinop)	La-sib2-do-reb2-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 10: La Perdesi Üzeri Beşinci Tip Beşli Cins Örneği.

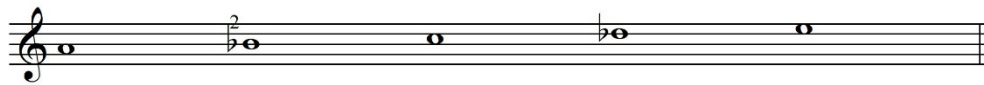
La perdesi üzeri altıncı tip dörtlü (Şema 11) ya da beşli (Şema 12) makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden sabâ cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak iki adet (Tablo 11), beşli olarak üç adet (Tablo 12) la perdesi üzeri altıncı tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 11: La Perdesi Üzeri Altıncı Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Dolana Ay Dolana (Şanlıurfa)	La-sib2-do-reb	Yok	Yok	Yok

Tablo 11: La Perdesi Üzeri Altıncı Tip Dörtlü Cins Örneği.

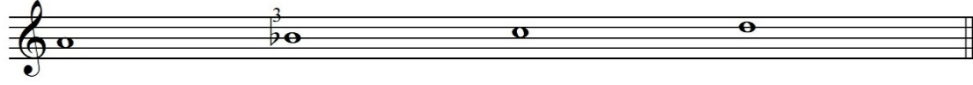

Şema 12: La Perdesi Üzeri Altıncı Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Hangi Bağın Bağbanısan Gülüsen (Diyarbakır)	La-sib2-do-reb-mi	Yok	Do	Yok

Tablo 12: La Perdesi Üzeri Altıncı Tip Beşli Cins Örneği.

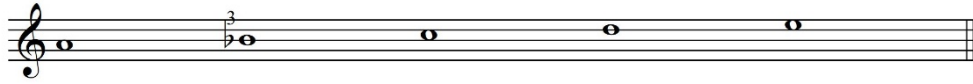
La perdesi üzeri yedinci tip dörtlü (Şema 13) ya da beşli (Şema 14) makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden uşşak cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil dört adet (Tablo 13), beşli olarak yedi adet (Tablo 14) la perdesi üzeri yedinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 13: La Perdesi Üzeri Yedinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Akşam Arada Kaldı (Yozgat)	La-sib3-do-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 13: La Perdesi Üzeri Yedinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 14: La Perdesi Üzeri Yedinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Karpuz Kestim Sulandı (Gaziantep)	La-sib3-do-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 14: La Perdesi Üzeri Yedinci Tip Beşli Cins Örneği.

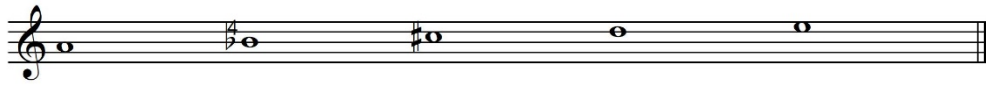
La perdesi üzeri sekizinci tip dörtlü (Şema 15) ya da beşli (Şema 16) makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden hicaz cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak yalnız inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 15), beşli olarak iki adet (Tablo 16) la perdesi üzeri sekizinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 15: La Perdesi Üzeri Sekizinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Yola Çıktım Mardin'e ⁵ (Mardin)	La-sib4-do#-re	Sol	Yok	Yalnız inici olarak fa#-sol-la alınmıştır.

Tablo:15- La Perdesi Üzeri Sekizinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 16: La Perdesi Üzeri Sekizinci Tip Beşli Cins.

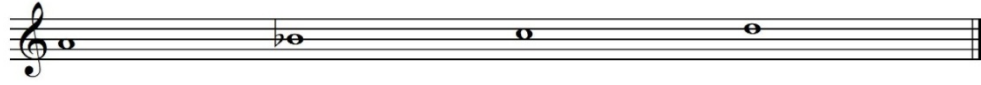
Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Daş Dönmüyor Dönmüyor (Yozgat)	La-sib4-do#-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 16: La Perdesi Üzeri Sekizinci Tip Beşli Cins Örneği.

La perdesi üzeri dokuzuncu tip dörtlü (Şema 17) ya da beşli (Şema 18) makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden kürdi cinsi ile benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak iki adet (Tablo 17), beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil iki adet (Tablo 18) la perdesi üzeri dokuzuncu tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

5 Eser incelendiğinde yalnız bir ölçü içerisinde si perdesi si#, do# perdesi ise do natürel olarak yazılmıştır. Bu perdeler yanlış yazıldığı düşünülerek göz ardı edilmiştir.

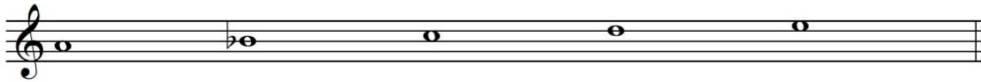

Şema 17: La Perdesi Üzeri Dokuzuncu Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Şapkamın Tereği Düz (Trabzon)	La-sib-do-re	Sol	Yok	Yok

Tablo 17: La Perdesi Üzeri Dokuzuncu Tip Dörtlü Cins Örneği.

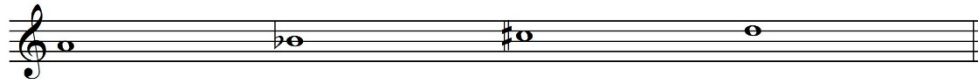

Şema 18: La Perdesi Üzeri Dokuzuncu Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Timar Barı Sözsüz Örnekler (Van)	La-sib-do-re-mi	Sol	Yok	Yok

Tablo 18: La Perdesi Üzeri Dokuzuncu Tip Beşli Cins Örneği.

La perdesi üzeri onuncu tip dörtlü (Şema 19) ya da beşli (Şema 20) makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden hicaz cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil sekiz adet (Tablo 19), beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil yetmiş sekiz adet (Tablo 20) la perdesi üzeri onuncu tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 19: La Perdesi Üzeri Onuncu Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Ben De Haydarlı'dan Beli Gelirim (Sivas)	La-sib-do#-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 19: La Perdesi Üzeri Onuncu Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 20: La Perdesi Üzeri Onuncu Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Evimizin Önü Çaydır (Bursa)	La-sib-do#-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 20: La Perdesi Üzeri Onuncu Tip Beşli Cins Örneği.

Si Perdesi Üzerinde Bulunan Cinsler ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak si perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer dörtlü ya da beşli iki adet cins tespit edilmiştir. Si perdesi üzeri birinci tip dörtlü (Şema 21) ya da beşli (Şema 22) cinsi makam müziğimizde buselik perdesi üzerinden kürdi cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde

genişleyenleri dâhil yirmi dokuz adet (Tablo 21), eksik beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil on yedi adet (Tablo 22) si perdesi üzeri birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 21: Si Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Çıra Çattım Yanmadı (Çankırı)	Si-do-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 21: Si Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 22: Si Perdesi Üzeri Birinci Tip Eksik Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Batlıcan Oymadın mı (nalinnim) (Yozgat)	Si-do-re-mi-fa	Yok	Yok	Yok

Tablo 22: Si Perdesi Üzeri Birinci Tip Eksik Beşli Cins Örneği.

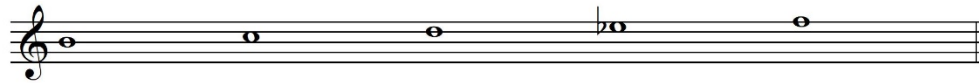
Si perdesi üzeri ikinci tip dörtlü (Şema 23) ya da beşli (Şema 24-25) cinsi makam müziğimizde buselik perdesi üzerinden sabâ dörtlü cinsi ve hüzzam beşli yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil üç adet (Tablo 23), eksik beşli olarak iki (Tablo 24) ve beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil sekiz adet (Tablo 25) si perdesi üzeri ikinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 23: Si Perdesi Üzeri İkinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Gara Camışları Vurdum Bayıra (Erzurum)	Si-do-re-mib	Yok	Yok	Yok

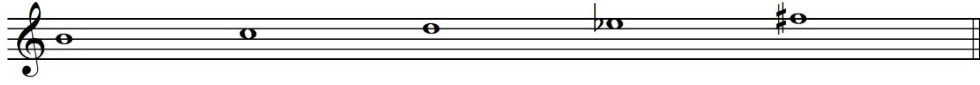
Tablo 23: Si Perdesi Üzeri İkinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 24: Si Perdesi Üzeri İkinci Tip Eksik Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Köprü'nün Altı Diken (Ankara)	Si-do-re-mib-fa	La	Yok	Yok

Tablo 24: Si Perdesi Üzeri İkinci Tip Eksik Beşli Cins Örneği.

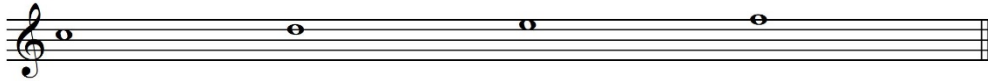
Şema 25: Si Perdesi Üzeri İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Karşıda Çevirmeler (Artvin)	Si-do-re-mib-fa#	Yok	Yok	Yok

Tablo 25: Si Perdesi Üzeri İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

Do Perdesi Üzerinde Bulunan Cinsler ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak do perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer dörtlü ya da beşli bir adet cins tespit edilmiştir. Do perdesi üzeri birinci tip dörtlü (Şema 26) ya da beşli (Şema 27) cinsi makam müziğimizde çargâh perdesi üzerinden çargâh cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil on beş adet (Tablo 26) beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil yirmi dokuz adet (Tablo 27) do perdesi üzeri birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 26: Do Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Elinde Süt Küleği (Kayseri)	Do-re-mi-fa	Yok	Yok	Yok

Tablo 26- Do Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 27: Do Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Hasan Orak Biçiyor (Çanakkale)	Do-re-mi-fa-sol	Yok	Yok	Yok

Tablo 27: Do Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

Re Perdesi Üzerinde Bulunan Cinsler ve Örnekleri

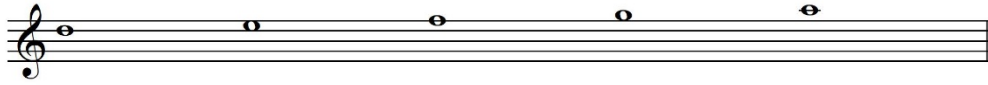
Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak re perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer dörtlü ya da beşli dört adet cins tespit edilmiştir. Re perdesi üzeri birinci tip dörtlü (Şema 28) ya da beşli (Şema 29) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden buselik cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil dokuz adet (Tablo 28), beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil iki adet (Tablo 29) re perdesi üzeri birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 28: Re Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Gızıl Üzüň Lahladı (Emine'm Emine'm Odama Gel) (Kars)	Re-mi-fa-sol	Yok	Yok	Yok

Tablo 28: Re Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 29: Re Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Damda Kürek Kırıldı (Balıkesir)	Re-mi-fa-sol-la	Do	Yok	Yalnız inici olarak si-do-re alınmıştır.

Tablo 29: Re Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

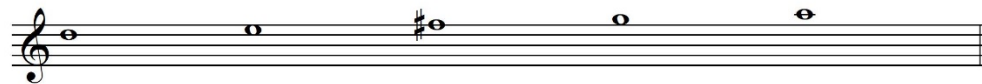
Re perdesi üzeri ikinci tip dörtlü (Şema 30) ya da beşli (Şema 31) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden çargâh cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenleri dâhil yirmi bir adet (Tablo 30), beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil dokuz adet (Tablo 29) re perdesi üzeri ikinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 30: Re Perdesi Üzeri İkinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Duman Da Bastı Dağlara (Tekirdađ)	Re-mi-fa#-sol	Yok	Yok	Yok

Tablo 30: Re Perdesi Üzeri İkinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

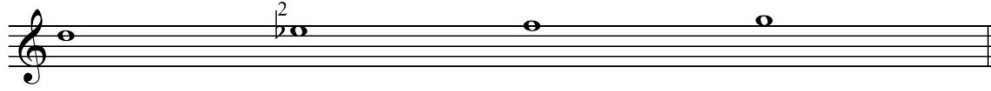

Şema 31: Re Perdesi Üzeri İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Giden Ay Dutulur Mu (Leyla'lar Yaylalar) (Sivas)	Re-mi-fa#-sol-la	Yok	Yok	Yok

Tablo 31: Re Perdesi Üzeri İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

Re perdesi üzeri üçüncü tip dörtlü (Şema 32) ya da beşli (Şema 33) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden uşşak cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 32), beşli olarak iki adet (Tablo 33) re perdesi üzeri üçüncü tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 32: Re Perdesi Üzeri Üçüncü Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Siyah Perçemlerin Gonca Yüzlerin (Tunceli)	Re-mib2-fa-sol	Yok	Yok	Yok

Tablo 32: Re Perdesi Üzeri Üçüncü Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 33: Re Perdesi Üzeri Üçüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Vardım Dost Bahçasına (Tunceli)	Re-mib2-fa-sol-la	Yok	Yok	Yok

Tablo 33: Re Perdesi Üzeri Üçüncü Tip Beşli Cins Örneği.

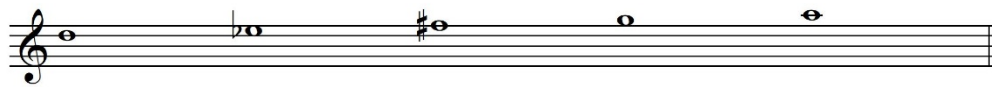
Re perdesi üzeri dördüncü tip dörtlü (Şema 34) ya da beşli (Şema 35) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden hicaz cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenler dâhil iki adet (Tablo 34), beşli olarak inici yönde genişleyenler dâhil altı adet (Tablo 35) re perdesi üzeri dördüncü tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 34: Re Perdesi Üzeri Dördüncü Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Sabah Kalktım Er Gettim (Kıymet) (Tokat)	Re-mib-fa#-sol	Do	Yok	Yalnız inici olarak sol-la-si-do-re alınmıştır.

Tablo 34: Re Perdesi Üzeri Dördüncü Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 35: Re Perdesi Üzeri Dördüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Evlerine Vardım Kapı Sürgülü (Amasya)	Re-mib-fa#-sol-la	Do	Yok	Yalnız inici olarak la-sib2-do-re alınmıştır.

Tablo 35: Re Perdesi Üzeri Dördüncü Tip Beşli Cins Örneği.

Sol Perdesi Üzerinde Bulunan Cinsler ve Örnekleri

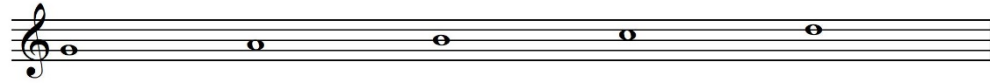
Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak sol perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer dörtlü ya da beşli bir adet cins tespit edilmiştir. Sol perdesi üzeri birinci tip dörtlü (Şema 36) ya da beşli (Şema 37) cinsi makam müziğimizde gerdaniye perdesi üzerinden çargâh cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 28), beşli olarak yedi adet (Tablo 29) sol perdesi üzeri birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 36: Sol Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Mavi Çuha Giymiş Konakta Gezer (Tokat)	Sol-la-si-do	Yok	Yok	Yok

Tablo 36: Sol Perdesi Üzeri Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Şema 37: Sol Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Yoncalı'dan Gazlar Çıkar Çayıra (Ağrı)	Sol-la-si-do-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 37: Sol Perdesi Üzeri Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

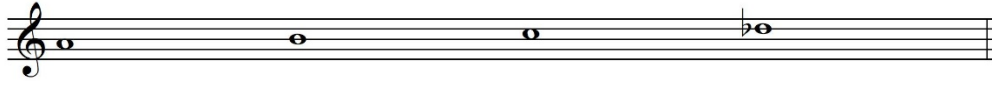
BENZERİ OLMAYAN DÖRTLÜ VE BEŞLİ CİNSLER

Halk melodilerinde yalnız dörtlü ve beşlilerden oluşan ve birbirine benzer olmayan yirmi dört adet cins bulunmaktadır. Yapıtlar içerisinde bulunan bu cinsler birer dizi özelliği göstermekle kalmayıp aynı zamanda yeden perdesini, hatta güçlüsünü ve genişleme (genellikle inici yönde) kısımlarına da sahip olduğu görülmektedir. Cinslerin yalnız dörtlü ya da beşli olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

La Perdesi Üzerinde Beşli Benzeri Olmayan Dörtlü Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak la perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan dörtlü dört adet cins tespit edilmiştir. La perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip dörtlü (Şema 38) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden sabâ cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak iki adet (Tablo 38) la perdesi üzeri beşli benzeri olmayan birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 38: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Çemberimin Ucına (Rize)	La-si-do-reb	Yok	Yok	Yok

Tablo 38: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

La perdesi üzeri benzeri olmayan ikinci tip dörtlü (Şema 39) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden sabâ cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 39) la perdesi üzeri beşli benzeri olmayan ikinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 39: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan İkinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Ali'm Gitme Pazara (Kastamonu)	La-sib2-do-reb3	Sol	Do	Yok

Tablo 39: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan İkinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

La perdesi üzeri benzeri olmayan üçüncü tip dörtlü (Şema 40) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden hicaz cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 40) la perdesi üzeri beşli benzeri olmayan üçüncü tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 40: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Derelerde Kum Savrulur (Diyarbakır)	La-sib3-do#4-re	Sol	Yok	Yalnız inici olarak fa#-sol-la alınmıştır.

Tablo 40: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Dörtlü Cins Örneği.

La perdesi üzeri benzeri olmayan dördüncü tip dörtlü (Şema 41) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden sabâ cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyen iki adet (Tablo 41) la perdesi üzeri beşli benzeri olmayan dördüncü tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 41: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Dördüncü Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Nar Ağacı Ulam Ulam (Kayseri)	La-sib2-do-reb2	Sol	Yok	Yok

Tablo 41: La Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Dördüncü Tip Dörtlü Cins Örneği.

Si Perdesi Üzerinde Beşli Benzeri Olmayan Dörtlü Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak si perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan dörtlü bir adet cins tespit edilmiştir. Si perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip dörtlü (Şema 42) cinsi makam müziğimizde buselik perdesi üzerinden sabâ cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 42) si perdesi üzeri beşli benzeri olmayan birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 42: Si Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Ordu'nun Sokakları ⁶ (Ordu)	Si-do-re-mib4	La	Yok	Yalnız inici olarak sol-la-si alınmıştır.

Tablo 42: Si Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Sib2 Perdesi Üzerinde Beşli Benzeri Olmayan Dörtlü Cins ve Örnekleri

Sib2 perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip dörtlü (Şema 43) cinsi makam müziğimizde buselik perdesi üzerinden kürdi cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 43) sib2 perdesi üzeri beşli benzeri olmayan birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 43: Sib2 Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Eğdim Söğüt Dalımı (Hanım Kızlar) (Diyarbakır)	Sib2-do-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 43: Si Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Do Perdesi Üzerinde Beşli Benzeri Olmayan Dörtlü Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak do perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan dörtlü bir adet cins tespit edilmiştir. Do perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip dörtlü (Şema 44) cinsi makam müziğimizde çargâh perdesi üzerinden hiçbir cins benzer olmayıp halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyenler dâhil sekiz adet (Tablo 44) do perdesi üzeri beşli benzeri olmayan birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

6 Eser incelendiğinde yalnız bir ölçü içerisinde mib4 yerine mi natürel perdesi kullanılmıştır. Bu perde yanlış yazıldığı düşünülerek göz ardı edilmiştir.

Şema 44: Do Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Arabam Mazılıdır (Erzurum)	Do-re-mib-fa#	Si	Yok	Yok

Tablo 44: Do Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Re Perdesi Üzerinde Beşli Benzeri Olmayan Dörtlü Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak re perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan dörtlü bir adet cins tespit edilmiştir. Re perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip dörtlü (Şema 45) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden hicaz cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak bir adet (Tablo 45) re perdesi üzeri beşli benzeri olmayan birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

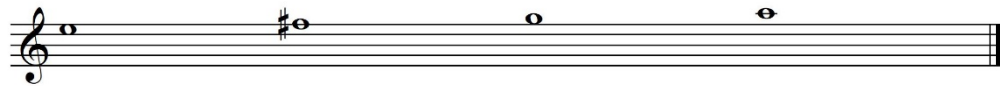
Şema 45: Re Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Hasan Dağı Oymak Oymak (Hatay)	Re-mib2-fa#3-sol	Do	Yok	Yalnız inici olarak si-do re alınmıştır.

Tablo 45: Re Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

Mi Perdesi Üzerinde Beşli Benzeri Olmayan Dörtlü Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak mi perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan dörtlü bir adet cins tespit edilmiştir. Mi perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip dörtlü (Şema 46) cinsi makam müziğimizde hüseyini perdesi üzerinden buselik cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde dörtlü olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 46) mi perdesi üzeri beşli benzeri olmayan birinci tip cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 46: Mi Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins.

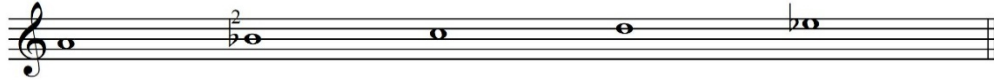
Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Karpuz Kestim Yiyeyim ⁷ (Diyarbakır)	Mi-fa#-sol-la	Re	Yok	Yalnız inici olarak do-re-mi alınmıştır.

Tablo 46: Mi Perdesi Üzeri Beşli Benzeri Olmayan Birinci Tip Dörtlü Cins Örneği.

⁷ Eser inici olarak la perdesini kullanmamış olsa da icra esnasında la kararlı sekiz perdeli dizi özelliği göstermektedir.

La Perdesi Üzerinde Dörtlü Benzeri Olmayan Beşli Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak la perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan beşli dört adet cins tespit edilmiştir. La perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip beşli (Şema 47) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden hiçbir cins benzer olmayıp halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil dört adet (Tablo 47) la perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan birinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

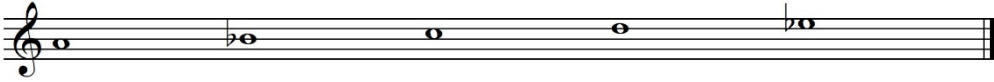

Şema 47: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Bir Çift Güzel Gördüm Yolda Yolakta (Ardahan)	La-sib2-do-re-mib	Yok	Yok	Yok

Tablo 47: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

La perdesi üzeri benzeri olmayan ikinci tip beşli (Şema 48) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden ferahnak eksik beşli cinsine benzer olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak bir adet (Tablo 48) la perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan ikinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

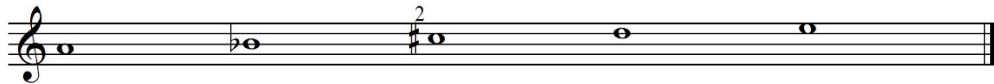

Şema 48: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Bir Çift Güzel Gördüm Yolda Yolakta (Nevşehir)	La-sib-do-re-mib	Yok	Yok	Yok

Tablo 48: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

La perdesi üzeri benzeri olmayan üçüncü tip beşli (Şema 49) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden hicaz cinsi ile benzer olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 49) la perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan üçüncü tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

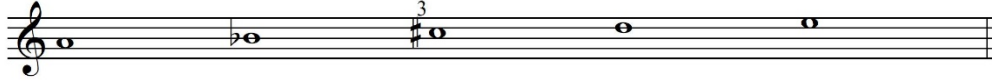

Şema 49: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Fincanı Taştan Oyarlar (Sivas)	La-sib-do#2-re-mi	Sol	Yok	Yalnız inici olarak fa#-sol-la alınmıştır.

Tablo 49: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Beşli Cins Örneği.

La perdesi üzeri benzeri olmayan dördüncü tip beşli (Şema 50) cinsi makam müziğimizde düğâh perdesi üzerinden hicaz cinsi ile benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak dört adet (Tablo 50) la perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan dördüncü tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

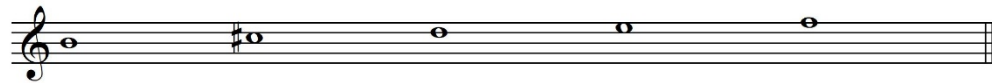
Şema 50: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Dördüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Pencerenin Altında (Sinop)	La-sib-do#3-re-mi	Yok	Yok	Yok

Tablo 50: La Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Dördüncü Tip Beşli Cins Örneği.

Si Perdesi Üzerinde Dörtlü Benzeri Olmayan Beşli Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak si perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan beşli iki adet cins tespit edilmiştir. Si perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip beşli (Şema 51) cinsi makam müziğimizde buselik perdesi üzerinden buselik cinsi ile benzer olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak iki adet (Tablo 51) si perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan birinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

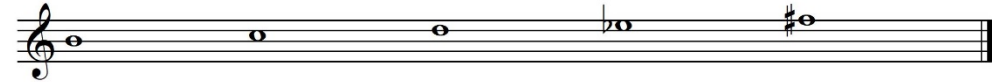

Şema 51: Si Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Yonuk Olur Merdivanın Taşları (Çorum)	Si-do#-re-mi-fa	Yok	Yok	Yok

Tablo 51: Si Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

Si perdesi üzeri benzeri olmayan ikinci tip beşli (Şema 52) cinsi makam müziğimizde buselik perdesi üzerinden hiçbir cins ile benzer olmayıp halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde inici yönde genişleyenleri dâhil beşli olarak sekiz adet (Tablo 52) si perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan ikinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

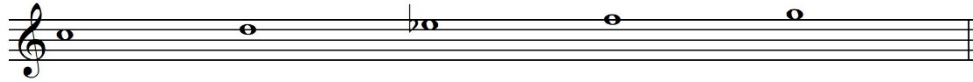
Şema 52: Si Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Karşıda Çevirmeler (Artvin)	Si-do-re-mib-fa#	Yok	Yok	Yok

Tablo 52: Si Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

Do Perdesi Üzerinde Dörtlü Benzeri Olmayan Beşli Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak do perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan beşli üç adet cins tespit edilmiştir. Do perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip beşli (Şema 53) cinsi makam müziğimizde çargâh perdesi üzerinden buselik cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak bir adet (Tablo 53) do perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan birinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 53: Do Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Çakallardan İner Vermiş Kömürü (Amasya)	Do-re-mib-fa-sol	Si	Yok	Yok

Tablo 53: Do Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

Do perdesi üzeri benzeri olmayan ikinci tip beşli (Şema 38) cinsi makam müziğimizde çargâh perdesi üzerinden hiçbir cins ile benzer olmayıp halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil on beş adet (Tablo 38) do perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan ikinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

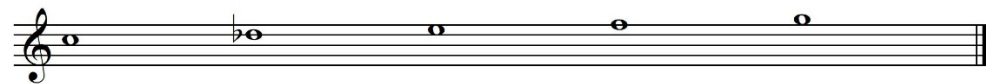

Şema 54: Do Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Aşağıdan Gelen Yaylı Makine (Tokat)	Do-re-mi-fa#-sol	Yok	Mi	Yok

Tablo 54: Do Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins Örneği

Do perdesi üzeri benzeri olmayan üçüncü tip beşli (Şema 55) cinsi makam müziğimizde çargâh perdesi üzerinden hicaz cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyenleri dâhil bir adet (Tablo 55) do perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan üçüncü tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 55: Do Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Oyun Havası ⁸ Sözsüz Örnekler (Afyon)	Do-reb-mi-fa-sol	Sib	Sol	Yalnız inici olarak sol-la-sib-do alınmıştır.

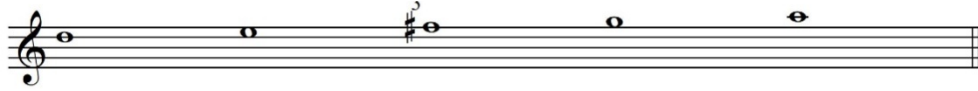
Tablo 55: Do Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Beşli Cins Örneği.

8 Eser TRT kurumunda 264 repertuar numarası ile yer almaktadır.

Re Perdesi Üzerinde Dörtlü Benzeri Olmayan Beşli Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak do perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan beşli dört adet cins tespit edilmiştir. Re perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip beşli (Şema 56) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden rast cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 56) re perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan birinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

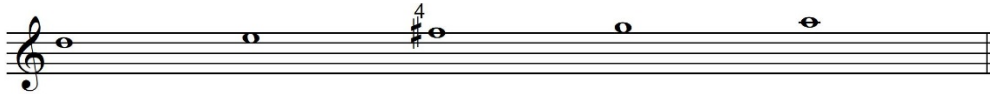

Şema 56: Re Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Deniz Dibi Tekneli (Kilis)	Re-mi-fa#3-sol-la	Do	Yok	Yalnız inici olarak la-sib2-do-re alınmıştır.

Tablo 56: Re Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

Re perdesi üzeri benzeri olmayan ikinci tip beşli (Şema 57) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden rast cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 57) re perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan ikinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 57: Re Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Avreş Sözsüz Örnekler (Elazığ)	Re-mi-fa#4-sol-la	Do	Yok	Yalnız inici olarak la-si-do-re alınmıştır.

Tablo 57: Re Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

Re perdesi üzeri benzeri olmayan üçüncü tip beşli (Şema 58) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden rast cinsine yakın olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyen iki adet (Tablo 58) re perdesi üzeri dörtlü benzeri olmayan üçüncü tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

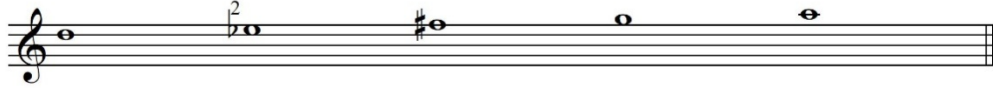

Şema 58: Re Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Bir Oda Yaptırdım Yüceden Yüce (Erzincan)	Re-mib1-fa#-sol-la	Do	Yok	Yalnız inici olarak sol-la-si-do-re alınmıştır.

Tablo 58: Re Perdesi Üzeri Dörtlü Benzeri Olmayan Üçüncü Tip Beşli Cins Örneği.

Re perdesi üzeri benzeri olmayan dördüncü tip beşli (Şema 59) cinsi makam müziğimizde neva perdesi üzerinden hicaz cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak inici yönde genişleyen bir adet (Tablo 59) re perdesi üzeri dördüncü benzeri olmayan dördüncü tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

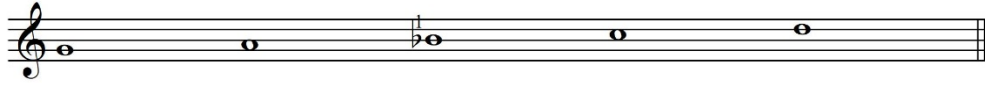
Şema 59: Re Perdesi Üzeri Dördüncü Benzeri Olmayan Dördüncü Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Bir Oda Yaptırdım Hurma Dalından (Malatya)	Re-mib2-fa#-sol-la	Do	Yok	Yalnız inici olarak si-do-re alınmıştır.

Tablo 59: Re Perdesi Üzeri Dördüncü Benzeri Olmayan Dördüncü Tip Beşli Cins Örneği.

Sol Perdesi Üzerinde Dördüncü Benzeri Olmayan Beşli Cins ve Örnekleri

Kayıt altına alınan halk melodilerinde karar perdesi olarak sol perdesi üzerinde konumlanan ve birbirine benzer olmayan beşli iki adet cins tespit edilmiştir. Sol perdesi üzeri benzeri olmayan birinci tip beşli (Şema 60) cinsi makam müziğimizde gerdaniye perdesi üzerinden rast cinsi ile benzerlik gösterir. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak bir adet (Tablo 60) sol perdesi üzeri dördüncü benzeri olmayan birinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

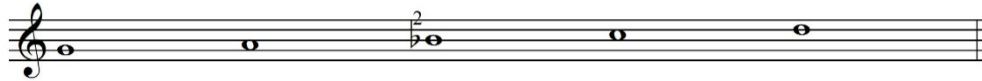

Şema 60: Sol Perdesi Üzeri Dördüncü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Bu Sabah Kondu Dala (Çankırı)	Sol-la-sib1-do-re	Yok	Yok	Yok

Tablo 60: Sol Perdesi Üzeri Dördüncü Benzeri Olmayan Birinci Tip Beşli Cins Örneği.

Sol perdesi üzeri benzeri olmayan ikinci tip beşli (Şema 61) cinsi makam müziğimizde gerdaniye perdesi üzerinden rast cinsi ile benzer olsa da halk melodilerine özgü bir cins olarak durmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda halk melodilerinde beşli olarak iki adet (Tablo 61) sol perdesi üzeri dördüncü benzeri olmayan ikinci tip beşli cins örneği ile karşılaşılmıştır.

Şema 61: Sol Perdesi Üzeri Dördüncü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins.

Eser Adı ve Yöresi	Kullanılan Dizi	Yeden	Güçlü	Genişleme
Bizim Köyün Kızları Bakarlar Aynalara (Trabzon)	Sol-la-sib2-do-re	Fa#	Yok	Yok

Tablo 61: Sol Perdesi Üzeri Dördüncü Benzeri Olmayan İkinci Tip Beşli Cins Örneği.

Sonuç ve Öneriler

Halk melodilerinde makam müziğine göre tanımlanmış ve bu tanımlamalar dışında olan cinslere rastlamak mümkündür. Fakat karşılaşılan cinslerle bugün ve daha önce belli ekollerce tanımlanan makam müziğine göre belirlenmiş tüm makamları tanımlamak mümkün olmamasının yanı sıra bu cinslerin birer makam çekirdeği olduğunu da iddia etmek zordur. Makam olarak tanımlanamamasının temel nedeni karşılaşılan cinslerin perde sıralamasına bakıldığında kendi başlarına dörtlü ya da beşli sayıda perdeleri kullanması ile birlikte yedeni kullanıp kullanılmaması, genişlemesinin farklı oluşu ve güçlü perdesinin aynı perdeleri kullanan cinslerde farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Halk melodilerinde kullanılan bu cinsler, belli bir seyirde hareket etmelerinin yanı sıra karar perdesi, yeden perdesi, güçlü perdesi ve genişleme perdelerine sahip olduklarından birer makam olarak nitelendirilebilir. Bu yönü ile dörtlü yahut beşli sayıda perdelerine sahip yapıtlar birer makam özelliği gösterse de sistemci okul ve devamında yapılan makam tanımlarından uzak durmaktadır. Bununla birlikte yapıtlar incelendiğinde kullanılan karar, seyir, yeden, güçlü ve genişlemelerinin de tutarlı olmayıp birbiri içinde farklılıklara sahip olduklarından makamdan çok birçok makam çekirdeklerini taşıdığı görülecektir.

İrticalen yapılan halk türkülerinde tespit edilen cinslerin belli ekollerce makam müziklerinde tanımlanan cinslere benzer ya da farklı olsa da daha önce yapılan makam tanımlamalarını tam anlamıyla karşılamayacaktır. Cinslere bakıldığında karar perdesinden hareketle kaç adet perde kullandıklarını ve tespit edilen perde sayısının hangi perdelerinde ne gibi değişikliklere sahip olduğu örnekleri ile ele alınması konuya daha fazla açıklık getirecektir. Çünkü irdelenen dört ve beş sesli halk melodilerinin bazılarında kullanılan perdelerin bir ya da bir kaçının geçici de olsa değiştirici aldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle böyle eserlerde belirlenmiş bir makam çekirdeği ya da çekirdekleri olduğunu söylemek güç olacaktır. Böyle bir durumda basit makam çekirdekleri, birleşik makam çekirdekleri ya da göçürülmüş makam çekirdekleri adı altında sınıflandırılmalara gidilecektir. Bunun dışında bazı halk melodileri dört perdeli yahut beş perdeli dahi olsa bazı perdelerini kullanmadıkları görülür. Bu durumda ise yeni bir sınıflandırma yapılması gerekecektir.

Tüm bunlar dışında Halk müziği örneklerinin tümünün incelenerek kaç adet perde kullandıklarını ve tespit edilen perde sayısının hangi perdelerinde ne gibi değişikliklere sahip olduğu ve karar perdesinin belirlenmesi konuya basit bir açıklama getirecektir. Böylelikle halk melodilerinin ana çalgısı olan bağlamada akort sistemlerinin düzen farklılıklarının gerekliliği ve icra için önemi vurgulanacaktır. Bu sayede cinslerin çeşitliliğinin temel nedeninin de akort sistemlerinin düzen farklılıklarından kaynaklandığı ve karar perdelerine göre cinsler benzer dahi olsa ayrı bir özellik taşıdığı görülecektir. Bu tür bir çalışma ile bir makam ya da makam çekirdeği tanımı için tespit edilen cinslerin kullandığı perdelerine bakıldığında kullanılan karar perdelerinin önemli olduğu anlaşılacaktır. Kısacası bu tip cinslerin karar perdelerine göre yapılacak tanımlamalarda da karar perdelerinin önemi daha net anlaşılacaktır.

Tespit edilen cinsler halk melodilerinde kullanılan sekiz perdeli ve herhangi bir perdesinde değişimi olmayan örnekleri ile incelendiğinde cinslerin benzer yahut benzer olmayanlarının bir arada olduğu görülecektir. Fakat buna rağmen herhangi bir perdesinde değişimi olmayan, tanımlanmamış ve kendine has karar perdesi bulunan (özellikle fa# perdesi üzeri) sekiz perdeli dizilerinde bulunduğu görülecektir. Bu tür sekiz perdeli dizilerde benzer yahut benzer olmayan cinslerin bir arada bulunuşu halk melodilerinin güçlü perdesinin bir ya da birden fazla olmasının nedenine açıklık getirecektir. Çünkü halk melodileri sanıldığı aksine bir kuramdan uzak olduğundan tespit edilen dizilerde üçlülerin (hatta az örnek dahi olsa ikilerin bile) cins olarak kabul edilmesi gerekebilir. Bu durumda birkaç cinsin devinimi ile dizi yahut makam hakkında yorum yapılabilir. Bununla birlikte cinslerin

kuramsal olarak matematiksel hesaplarının yapılarak ayrıca incelenmesi bugün kuramsal olarak problemlili görülen makam müziklerine farklı bir yaklaşım sergileyecektir.

Kaynakça

- Akdoğu, O. (1996). *Türk Müziğinde Türler Ve Biçimler*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Aksoy, B. (2008). *Geçmişin Musiki Mirasına Bakışlar*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Arel, H. S. (1991). *Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri*. (Haz: Onur Akdoğu). Ankara: Kültür Yayınları.
- Arslan, F. (2007). *Safiyüddin-i Urmevi ve Şerefiyye Risalesi*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Bardakçı, M. (1986). Maragalı Abdülkadir, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Başer, F. A. (1996). Türk Musikisinde Abdülbaki Nasır Dede, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: MÜ.
- Emnalar, A. (1998). Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği Ve Nazariyatı, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Ezgi, S. (1933). Nazari Ve Ameli Türk Musikisi, İstanbul: Milli Mecmua Matbaası.
- Feldman, W. (1996). Music of The Ottoman Court, Berlin:VWB.
- Gazimihal, M.R. (2006). Anadolu Türküleri Ve Musiki İstikbalimiz. (Çev. Prof. M. S. E. – A. Ş. A.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Karadeniz, E. (1965). Türk Musikisinin Nazariye Ve Esasları. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özkan, İ. H. (1984). Türk Musikisi Nazariyatı Ve Kudüm Velveleleri. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Oransay, G. (1990). “Makam Kelmesinin Sekiz Küğsel Anlamı” (Haz. Y. D. – S. D.). İzmir: Belleten Türk Küğ Araştırmaları.
- Özbek, M. (1998). Türk Halk Müziği El Kitabı I, Terimler Sözlüğü. Ankara: Akm Başkanlığı Yayınları.
- Öztürk, O. M. (2014). Makam Müziğinde Ezgi ve Makam İlişkisinin Analizi ve Yorumlanması Açısından Yeni Bir Yaklaşım: Perde Düzenleri ve Makamsal Ezgi Çekirdekleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İTÜ.
- Yekta, R. (1986). Türk Musikisi. (Çev. O. N.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Yener, S. (2001). Türk Halk Müziğinde Diziler Ve İsimlendirilmesi. Müzikte 2000 Sempozyumu, Ankara: Neyir Matbaacılık.
- Yılmaz Z. (2001). Türk Musikisi Dersleri. İstanbul: Çağlar Yayınları.
- Tura, Y. (1988). Türk Musikisinin Mes’eleleri. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Turabi, A. H. (1996). El-Kındi’nin Müzik Risaleleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: MÜ.
- Turabi, A. H. (2002). İbn Sina’nın Kiatabü’s-Şifasında Musiki. Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul: MÜ.